

ΒΕΝΙΑΜΙΝ ΕΚ ΤΟΥ ΔΕΛΑΣ ΚΑΙ Η ΦΘΙΩΤΙΚΗ ΒΛΑΧΙΑ(1)

Γράφει ο
Γιάννης Τσιαμήτρος
εκπ/κός-
χοροδιδάσκαλος

(Περιληπτική απόδοση από το τετράτομο του Α. Λαζάρου 'Ελληνισμός & Λαοί της ΝΑ Ευρώπης τόμος Α', 447-465)

Ο Βενιαμίν κατάγεται από την Τουδέλα Ισπανίας, είναι εβραϊκής καταγωγής και έζησε τον 12ο αιώνα. Είναι διάσημος για την Έκθεση του σχετικά με τους Εβραίους σε Ευρώπη, Ασία, Αφρική (διάρκειας 13 ετών). Η περιήγηση του είχε περισσότερο επιστημονικό ενδιαφέρον για τους ομόθρησκούς του με πρακτικό σκοπό: Λόγω των διώξεων που οι Εβραίοι υφίσταντο στην Ισπανία, επηζητούσαν να καταφύγουν αλλού, έτσι χάρη στις διαπιστώσεις του Βενιαμίν κατέφυγαν στο Βυζάντιο (στην Ελληνική χερσόνησο και τον Μικρασιατικό Ελληνισμό), όπου τα πράγματα ήταν καλύτερα για αυτούς.

Στο έργο του αναφέρεται για πρώτη φορά ο όρος Βλαχία, έτσι ο Βενιαμίν συμβάλλει στην ιστορική γεωγραφία και εθνολογία, ταυτόχρονα όμως ορισμένες αμφιλεγόμενες παρατηρήσεις του ελέγχονται.

Ο όρος Βλάχος αναφέρεται πρωτίτερα από τον Γ. Κεδρηνό τον 10ο αιώνα, ο όρος Μεγάλη Βλαχία της Θεσσαλίας από τον Νικήτα Χωνιάτη τον 12ο αιώνα και ο όρος Μεγαλοβλαχίται από τον χρονογράφο Παχυμέρη τον 13ο αιώνα, ο οποίος τους θεωρεί απόγονους των Αρχαίων Ελλήνων των οποίων προίστατο ο Αχιλλεύς του Τρωϊκού πολέμου.

Η περικοπή του Βενιαμίν για την Φθιωτική Βλαχία καταχωρίζεται αυτούσια ή σε μετάφραση, συνηθέστερα δε παραποιημένη, από πολλούς συγγραφείς. Αρκετοί επίσης προβαίνουν σε σχολιασμό, που κατά κανόνα είναι ολότελα ανεδαφικός και παραπλανητικός. Στην αρχή ο συγγραφέας (Α. Λαζάρου) αναφέρει τους Ι. Λαμπρίδη, Berard, Roukeville, Βορτσέλα, Wace-Thompson, Λάμπρο, Κεραμόπουλο, Σιμόπουλο.

Ωστόσο, θα πρέπει να καταγράψουμε την επίμαχη περικοπή του Βενιαμίν, η οποία έχει ως εξής (Κυριάκου Σιμόπουλου, 'Ξένοι Ταξιδιώτες στην Ελλάδα' 333 μ.Χ.-1700 μ.Χ., Αθήνα 1927, σελ. 223): «Εδώ βρίσκονται [στο Σινοη Ροταμο ή Ζητούνι] τα σύνορα της Βλαχίας, που οι κάτοικοί ονομάζονται Βλάχοι. Είναι αλαφροί και γρήγοροι σαν ζαρκάδια και κατεβαίνουν από τα βουνά στους ελληνικούς κάμπους για ληστεία και αρπαγές. Κανείς δεν ριψοκινδυνεύει πόλεμο μαζί τους, ούτε μπορεί να τους υποτάξει γιατί τα καταφύγιά τους είναι απρόσιτα κ' αυτοί μονάχα γνωρίζουν τους δρόμους. Δεν είναι Χριστιανοί, ούτε Εβραίοι. Τα ονόματά τους είναι εβραϊκά. Μερικοί μάλιστα αποκαλούν τους Εβραίους αδελφούς. Όταν συναντήσουν Ισραηλίτη, τον ληστεύουν αλλά δεν τον σκοτώνουν, όπως κάνουν με τους Έλληνες».

Ο Σιμόπουλος συνοδεύει την περικοπή με δυο σημειώσεις. Στη πρώτη μάλιστα, μεταξύ άλλων, αναφέρει τον Πουκεβίλ, ο οποίος θέλει τους Βλάχους να κατεβαίνουν σαν χείμαρρος από τις οροσειρές του Αίμου και της Ροδόπης. Κατά τον συγγραφέα (Α. Λαζάρου) ο Σιμόπουλος θα έπρεπε να σχολιάσει τα λόγια του Πουκεβίλ γιατί αλλιώς διαιωνίζει την υπάρχουσα σύγχυση για την προέλευση των Βλάχων. Διότι ο όρος 'Βλάχος' σήμαινε τον λατινόφωνο, υπήκοο της απέραντης Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας (Ουαλία, Βέλγιο, Δακία, Ιλλυρία, Βουλγαρία, Ελλάδα κλπ). Έτσι. Ο Πουκεβίλ συγχέει τους Ασανίδες Βλάχους του Αίμου της βόρειας Θράκης με τους Βλάχους της Ηπείρου, Θεσσαλίας, Μακεδονίας κλπ, τους αυτόχθονες δηλαδή εκλατινισμένους, όπως αποδεικνύουν επιγραφές και το νεολατινικό τους ιδίωμα επάνω σε ελληνικό υπόστρωμα κλπ.

Η δεύτερη σημείωση του Σιμόπουλου είναι εύστοχη. Η εικασία του Ραββίνου Βενιαμίν, λέει ο Σιμόπουλος, είναι αφελέστατη. Θεωρεί τους ληστές εβραϊκής καταγωγής, επειδή δεν σκοτώνουν τους ομοφύλους τους, ενώ σκοτώνουν τους Έλληνες!

(Συνεχίζεται)